

ÎN PARTENERIAT CU AFDPR
subfiliala Sighetu Marmatiei

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Eroii

ACEASTĂ PUBLICAȚIE
A APĂRUT CU SPRIJINUL
CONSILIULUI JUDEȚEAN MARAMUREȘ



REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

NR. 25 - septembrie 2012

Eroii



anticomuniste

Se distribuie gratuit împreună cu **Gazeta**

DE MARAMUREȘ
Gazeta

CAUZE CIFRE EFECTE

În epoca lașității și delatunii, câțiva oameni și-au asumat menirea de a „spăla” obrazul țării și demnitatea ei, cu prețul sănătății, libertății și vieții.
„Cei mai buni fi” ai acestui neam: intelectuali, tineri curajoși, preoți, patrioți, profesori, doctori, oameni politici, toți s-au stins în închisorile comuniste, lăsând peste veacuri, ca un testament, mesajul lor creștin: „Să nu ne răzbunați”.



Nu suntem un neam de lași. Ne-am spălat puțin demnitatea moștenită de veacuri, cu sânge, și ne-am îndreptat coloana vertebrală ținându-ne de leșurile celor mai buni dintre noi. Nici o țară lovită de „molima roșie” nu a avut o rezistență atât de puternică și de durată ca și România. Milioanele de români și-au lăsat în munți, lagăre de muncă sau închisori trupurile, sănătatea și tinerețea pentru că au refuzat să se dezică de Dumnezeu și de morala moștenită din străbuni. Au refuzat minciuna, trădarea, delatuniunea, pentru ca noi, generațiile de astăzi, să putem sta cu capul drept și să spunem că nu suntem urmașii unor călăi și lași, ci a unor eroi.

Ocuparea României de către Armata Roșie spre sfârșitul celui de-al doilea război mondial, cu întregul cortegiu de abuzuri care a urmat, impunerea la conducerea țării a Partidului Comunist și a sateliților acestuia, fără legitimitate în ochii populației, aplicarea măsurilor care vizau transformarea în spirit sovietic a statului și societății, altfel spus, restrângerea libertăților politice, represiunea pe scară largă, inclusiv apariția Gulagului românesc, desființarea Bisericii Greco-catolice, naționalizarea (confiscarea) bunurilor unor întregi

categorii sociale, colectivizarea forțată a agriculturii etc. au fost cauzele majore ale apariției fenomenului rezistenței armate anticomuniste. Potrivit raportului prezidențial de analiză a dictaturii comuniste, rezistența anticomunistă din România a avut două etape: „S-au propus până acum mai multe date privind durata rezistenței armate anticomuniste: 1944-1958, 1944-1962, 1945-1962 sau 1946-1958. Credem că despre acest fenomen putem discuta între anii 1944-începutul anilor 1960, cu maximă intensitate până la începutul anilor '50. Fără a exista o delimitare rigidă, pot fi depistate două etape ale rezistenței: 1944-1947 și 1948-începutul anilor 1960.

În prima fază a rezistenței, statul încă nu era deplin controlat de comuniști – deși ei au ajuns să joace principalul rol în guvern după 6 martie 1945 –, existând forțe care se opuneau „înroșirii” depline a puterii. Faza a doua a rezistenței s-a desfășurat în condițiile existenței statului totalitar, care făcea demersuri accelerate de controlare a teritoriului și populației, inclusiv prin perfecționarea instrumentelor represive, ceea ce făcea situația anticomuniștilor cu atât mai grea.

Fenomenul pe care îl avem în vedere a apărut în 1944, odată cu intrarea trupelor sovietice în nord-estul României.

REZISTENȚA ARMATĂ ANTICOMUNISTĂ

Un raport al Securității din ianuarie 1959, când rezistența era pe cale de a aparține trecutului, menționa 1196 de „organizații și grupări contrarevoluționare/subversive” distruse în intervalul 23 august 1944-1959.



Din pricina abuzurilor săvârșite de soldații sovietici, dar și a practicii generalizate a efectuării de rechiziții de către Armata Roșie, precum și a evacuării populației autohtone din zona frontului în spatele acestuia, numeroși locuitori de la poalele Obcinelor Bucovinei s-au refugiat în păduri, între liniile frontului. Pentru a se putea apăra împotriva atacurilor unor patrulare rusești și cu ajutorul forțelor militare regulate din Bucovina, localnicii au constituit mai multe grupuri de partizani sub conducerea lui Vladimir Macoveiciuc, Ion Vatamaniuc, Vladimir Tironeac și Constantin Cenușă, reunind câte 15-20 de membri – țărani, premilitari, dispensați sau militari aflați în concediu –, bine înarmați și instruiți de către instructori germani și români. Misiunile îndeplinite de partizanii bucovineni au vizat aducerea populației locale refugiate între cele două fronturi, în zona rămasă sub administrație românească, patrulări în păduri, acțiuni de recunoaștere și culegerea de informații despre forțele sovietice din zonă, dar și efectuarea unor diversțiuni în spatele Armatei Roșii. Lovitura de stat desfășurată în București la 23 august 1944 a determinat încetarea activității grupurilor de partizani bucovineni. Unii dintre ei au reușit să iasă din dispozitivul german, în vreme ce alții au fost nevoiți

să se retragă spre Vest. Sovieticii – care nu aveau obiceiul de a-i ierta pe cei care îndrăzniseră să li se opună – i-au supus represiunii pe partizanii români, aceștia fiind judecați, condamnați și aruncați în imensitatea Gulagului. Urmăriți cu insistență, unii partizani au continuat lupta, fiind anihilați în anii următori, în vreme ce alții au (re)intrat în rezistență după 1948”.

S-a vorbit mult despre încercarea de creare în anul 1947 a unui „Comandament unic” al rezistenței anticomuniste din România ori chiar a „Frontului Anticomunist”, în care ar fi intrat toate forțele care se opuneau totalitarismului de esență răsăriteană. Însă o asemenea aserțiune nu se susține documentar. În 1945-1946 a existat o încercare de unificare a rezistenței de către organizația cunoscută sub numele „Mișcarea Națională de Rezistență”.

Câțiva foști militari activi – colonelul Ion Uță în Banat și maiorul Nicolae Dabija în Munții Apuseni – au încercat la sfârșitul anilor '40, în mod izolat, să declanșeze insurecția, având ca scop extinderea la nivel zonal și apoi național. Rezistența a fost constituită din numeroase grupuri, risipite îndeosebi în zonele montane și/sau împădurite ale României, dar fără nici o legătură între ele.



Securitatea a monitorizat îndeaproape rezistența anticomunistă și a întocmit mai multe statistici, unde au fost incluse atât grupurile înarmate, cât și cele subversive. Bunăoară, un raport al Securității din ianuarie 1959, când rezistența era pe cale de a aparține trecutului, menționa 1196 de „organizații și grupări contrarevoluționare/subversive” distruse în intervalul 23 august 1944-1959. Acestea erau astfel împărțite pe ani: 1944: 1; 1945: 15; 1946: 5; 1947: 16; 1948: 119; 1949: 200; 1950: 89; 1951: 69; 1952: 74; 1953: 60; 1954: 50; 1955: 26; 1956: 42; 1957: 68; 1958: 18229.

Fenomenul rezistenței a avut un vârf la sfârșitul anilor '40, pentru ca ulterior ea să cunoască un declin. Acest fapt se explică atât prin existența unor speranțe în rândurile anticomuniștilor, legate mai ales de ivirea unui context extern favorabil, cât și prin măsurile represive generalizate ale regimului de la București. Înregistrarea unui mare număr de formațiuni anihilate în a doua jumătate a anilor '50 trebuie legată de valul contestat prilejuit de reverberațiile Revoluției maghiare (1956) și de revenirea la cote înalte a terorii.

Lupta împotriva partizanilor a fost dusă de Securitatea „ordinară” și de trupele de Securitate, dar și de Miliție. Efectivele implicate în depistarea și anihilarea partizanilor au variat în funcție de diferiți

factori locali și de perioada istorică: au existat operațiuni în care au fost implicate efective mici ale Securității, dar și operațiuni la care au participat mii de oameni. Pentru combaterea rezistenței, Securitatea a folosit, pe lângă trupe, și rețelele de informatori. Au fost recrutați oameni din anumite categorii socio-profesionale, mai ales dintre pădurari, cabanieri, factori poștali etc., ajungându-se ca încadrarea în astfel de profesii să depindă de semnarea unor angajamente de colaborare. Dar informatori s-au înregistrat și în rândurile clerului, ale profesorilor și învățătorilor, ale țăranilor ș.a.m.d. Unii dintre aceștia au făcut însă joc dublu, ei susținându-i în mod real pe partizani, ceea ce presupunea asumarea unor mari pericole. În contrapartidă și aparent paradoxal, la nivelele inferioare

ale administrației de stat și chiar ale membrilor PCR, au existat simpatizanți și uneori susținători ai rezistenței.

Prin lupta lor împotriva comunismului, partizanii români și-au pus în pericol viața și libertatea. Unii dintre luptătorii anticomuniști au fost uciși sau răniți în timpul luptelor, alții fiind capturați, anchetați și judecați, împreună cu susținătorii lor, de Tribunalele Militare București, Iași, Cluj, Galați, Timișoara etc. Pedepsele pe care le-au primit aceștia au fost deosebit de grele, inclusiv la moarte și muncă silnică pe viață. Execuțiile celor condamnați ca urmare a unor sentințe au avut loc la Jilava, Timișoara, Sibiu, Cluj, Constanța, Iași, Gherla, Brașov, Botoșani etc. Pe lângă acestea au existat și numeroase execuții

Unii dintre luptătorii anticomuniști au fost uciși sau răniți în timpul luptelor, alții fiind capturați, anchetați și judecați, împreună cu susținătorii lor, de Tribunalele Militare București, Iași, Cluj, Galați, Timișoara etc. Pedepsele pe care le-au primit aceștia au fost deosebit de grele, inclusiv la moarte și muncă silnică pe viață.



sumare, încălcându-se chiar sentințele pronunțate în instanțele vremii, astfel de cazuri înregistrându-se în diferite locuri din România, din Banat până în Moldova, și din Dobrogea până în Maramureș. Partizanii și susținătorii lor rămași în viață și condamnați au populat Gulagul românesc, familiile lor fiind persecutate, chiar deportate, mai ales în Bărăgan sau în Dobrogea. Toate aceste experiențe-limită i-au marcat iremediabil pe supraviețuitori și pe urmașii acestora.



Grupurile cele mai cunoscute, conform documentelor din arhiva securității sunt:

- BANAT:** col. Ion Uță, Spiru Blănaru, comandor Petru Domășneanu, Nicolae Popovici (Gheorghe Ionescu), Petru Ambruș, Ion Tănase, Dumitru Ișfănuț (Sfârlogea), Vernichescu, Nicolae Doran, Liviu Vuc;
- MUNȚII APUSENI (ALBA):** Dr. Iosif Capotă, Teodor Șuşman, col. Nicolae Dabija, frații Macavei, Ștefan Popa, Maxim Sandu, frații Spaniol;
- HUNEDOARA:** Lazăr Caragea, Petru Vitan;
- RODNA:** Leonida Bodiu (organizația Cruce și Spadă)
- VÂLCEA:** Gheorghe Pele, Șerban Secu, Ion Jijie;
- CRAIOVA:** generalul Ion Carlaonț, Marin Dumitrașcu;
- GORJ:** cpt. Mihai Brâncuși;
- DOBROGEA:** Gheorghe Fudulea, Gogu Puiu, Nicolae Ciolacu, Nicolae Trocan, frații Croitoru;
- CRÎȘUL ALB:** Gligor Cantemir, Ion Lulușa, Adrian Mihut;
- MARAMUREȘ:** Vasile Popșa, Ilie Zubașcu, Gavrilă Mihali-Ștrifundă, Ion Ilban, Nicolae Pop, Vasile Dunca, „banda” de preoți greco-catolici;
- VRANCEA:** frații Paragină, Victor Lupșa;
- BĂRLAD:** Constantin Dan;
- BACĂU:** Vasile Corduneanu;
- CLUJ:** Gheorghe Pașca, Alexandru Podea, Pop, maior Emil Oniga, Cornel Deac;
- SUCEAVA:** Silvestru Hazmei;
- MUNȚII FĂGĂRAȘ:** - **la sud:** colonel Gheorghe Arsenescu, frații Petru și Toma Arnăuțoiu, Apostol;
- **la nord:** Dumitriu (Gheorghe Lonele), Făină, Ion Câdea și Grupul Carpatin Făgărașan.

Haiducii FĂGĂRĂȘENI

În Munții Făgăraș - versantul nordic a existat la sfârșitul anilor '40 - începutul anilor '50, unul dintre cele mai cunoscute focare de rezistență armată anticomunistă. Partizanii de aici au avut un atu extrem de important: geografia. În partea de sud a zonei lor se aflau Munții Făgăraș, un masiv măsurând circa 100 de km lungime și 60 de km lățime, cu multe vârfuri depășind 2.000 de metri înălțime, cu puține căi de comunicație, cu păduri și pășuni alpine.

Munții Făgăraș - versantul nordic - s-au dovedit din perspectivă istorică una dintre cele mai importante zone de luptă contra regimului comunist din România. Profitând de avantajul geografiei - Munții Făgăraș constituiau cel mai important masiv muntos din Carpații românești - mai mulți tineri din localitățile situate în fostul județ Făgăraș, aproape toți membri ai Frățiilor de Cruce (organizația de tineret a Mișcării Legionare), s-au implicat după 1948-1949/1950 în acțiuni deschise contra regimului comunist. Acești studenți, elevi de liceu, muncitori, țărani și pădurari au constituit o formațiune care a purtat denumirile de „Grupul carpatin făgărășan”, „Grupul 73 Carpatin de eliberare națională” sau pur și simplu grupul Gavrilă (Securitatea utiliza formula „banda Gavrilă”). Cel mai cunoscut lider a fost Ion Gavrilă Ogoranu, cel care a și reușit performanța de a se ascunde de Securitate vreme de două decenii.

Pe versantul sudic al Munților Făgăraș și în Munții Iezer a fost „patria grupului Arsenescu-Arnăuțoiu” sau „Haiducii Muscelului”.

Odată cu începutul primăverii anului 1948, Apostol Dumitru-Milu, originar din comuna Seci-Argeș, profesor la liceul Brătianu din Pitești, a trecut la organizarea grupului de rezistență de pe Valea Topologului, din Munții Frunții. A fost prins în toamna lui 1948 și, după condamnarea la 25 de ani muncă silnică, a fost ridicat din Închisoare de căpitanul Cîrnu, călăul Securității din Pitești, și împușcat la marginea comunei natale. Dar ceea ce nu știa Securitatea la acea dată era faptul că Dumitru Apostol luase legătura și cu Gheorghe Arsenescu, care începuse organizarea pe valea Dâmboviței, între Dragoslavele și Rucăr. După arestarea lui Apostol Dumitru, în toamna lui 1948, la București se întâlnesc Gheorghe Arsenescu, Dumitrescu Lazea și Toma Arnăuțoiu și hotărăsc extinderea mișcării de rezistență și trecerea la acțiune armată.

La început se conta pe armamentul pe care Arsenescu îl avea ascuns în munte. Colonelul Gheorghe Arsenescu fusese comandantul Regimentului 30 Muscel și șef de stat major al Diviziei a III-a. Toma Arnăuțoiu era ofițer de cavalerie din Garda Regală, iar Ion Lazea Dumitrescu era proprietar, fruntaș al Partidului Național Țărănesc.



FETIȚA DIN MUNȚI

Ioana Raluca Voicu-Arnăuțoiu este fiica haiducului Toma Arnăuțoiu. S-a născut în grotă de pe înălțimea Râpele cu Brazi. În momentul capturării lui Toma Arnăuțoiu, Ioana Raluca împlinise 2 ani. A fost trimisă la orfelinat și apoi înfiată. Abia după 1989 a reușit să afle cine sunt părinții săi biologici, dedicându-și activitatea studierii dosarului de la Securitate al grupului Arnăuțoiu, care are peste 20.000 de pagini.



Colonelul Arsenescu



Toma Arnăuțoiu



Petre Arnăuțoiu



Elisabeta Rizea



Dosarul de la Securitate al grupului Arnăuțoiu are peste 20.000 de pagini.

Apoi, merg în comuna Nucșoara, la casa învățătorului Iancu Arnăuțoiu, tatăl lui Toma, pentru a pune la punct problemele legate de organizare.

Reveniți la București și informați că sunt urmăriți de organele de securitate, la sfârșitul lui februarie 1949, Gheorghe Arsenescu și Toma Arnăuțoiu părăsesc ascunzătoarea din capitală și pe 1 martie 1949 ajung din nou la casa preotului Victor Popescu, de unde după un scurt popas de câteva ore pleacă la Nucșoara, care se găsea la o distanță de numai 4 kilometri de Brădetu. În Nucșoara, în casa lui Rizea Gheorghe, la sfârșitul lunii martie 1949 s-a constituit conducerea mișcării de rezistență formată din următoarele persoane: Gheorghe Arsenescu, Toma Arnăuțoiu; Petre Arnăuțoiu (proprietar în comuna Nucșoara, fratele lui Toma, secretarul organizației, având pseudonimul „Bujor”); Jubleanu Titu (din Nucșoara, șef al serviciului aprovizionare, cu pseudonimul „Prisăcaru”); Chircă Ion (țăran, satul Slătioara, comuna Nucșoara); Jubleanu Constantin-Tică (fiul celui de mai sus, care a murit în luptă); Jubleanu Maria (soția lui Tică, a murit în luptă); Milea Benone (absolvent de liceu, din comuna Nucșoara); Marinescu Virgil (învățător

din salul Secături, comuna Nucșoara, membru P.N.Ț.); Marinescu Ion (student la medicină, fiul celui de mai sus, omorât în munte în condiții neclare); Marinescu Alexandru (elev de liceu, fratele celui de mai sus); Mămăligă Gheorghe (țăran basarabean stabilit în Nucșoara); Plop Maria (refugiată din Basarabia, stabilită în Nucșoara); Drăgoi Cornel (student la litere în București, fiul preotului din Nucșoara); preotul Drăgoi Ion (la acea întâlnire a oficial o rugăciune invocându-se ajutorul lui Dumnezeu pentru cauza la care participanții s-au legat prin jurământ ca să lupte cu arma în mână împotriva comunismului).

Grupul condus de Arsenescu a fost anihilat repede (toamna anului 1949), doar liderul reușind să scape și să se ascundă în zona Câmpulung mai bine de un deceniu. În schimb, grupul Arnăuțoiu a dat mari bătăi de cap Securității ani la rând. Supraviețuirea acestor partizani s-a datorat atât curajului lor (câțiva dintre ei au fost uciși sau răniți, aceiași lucru întâmplându-se și cu securiști, milițieni sau membri ai PMR), dar și devotamentului de care au dat dovadă susținătorii lor.



Ascunzătoarea familie Jubleanu

Chiar dacă la un moment dat partizanii au intrat într-o conspirativitate cvasi totală, poliția politică a continuat urmărirea, iar în 1958 a reușit să-i depisteze și să-i anihileze. Numeroase persoane au fost grupate în loturi, judecate și condamnate la moarte (executate la Jilava, inclusiv Toma Arnăuțoiu) sau la ani grei de detenție. Colonelul Arsenescu a fost și el capturat în 1960, judecat, condamnat la moarte și executat, în vreme ce susținătorii săi au primit grele pedepse privative de libertate.

Grupul ȘUȘMAN,

MOTII LIBERI DIN APUSENI



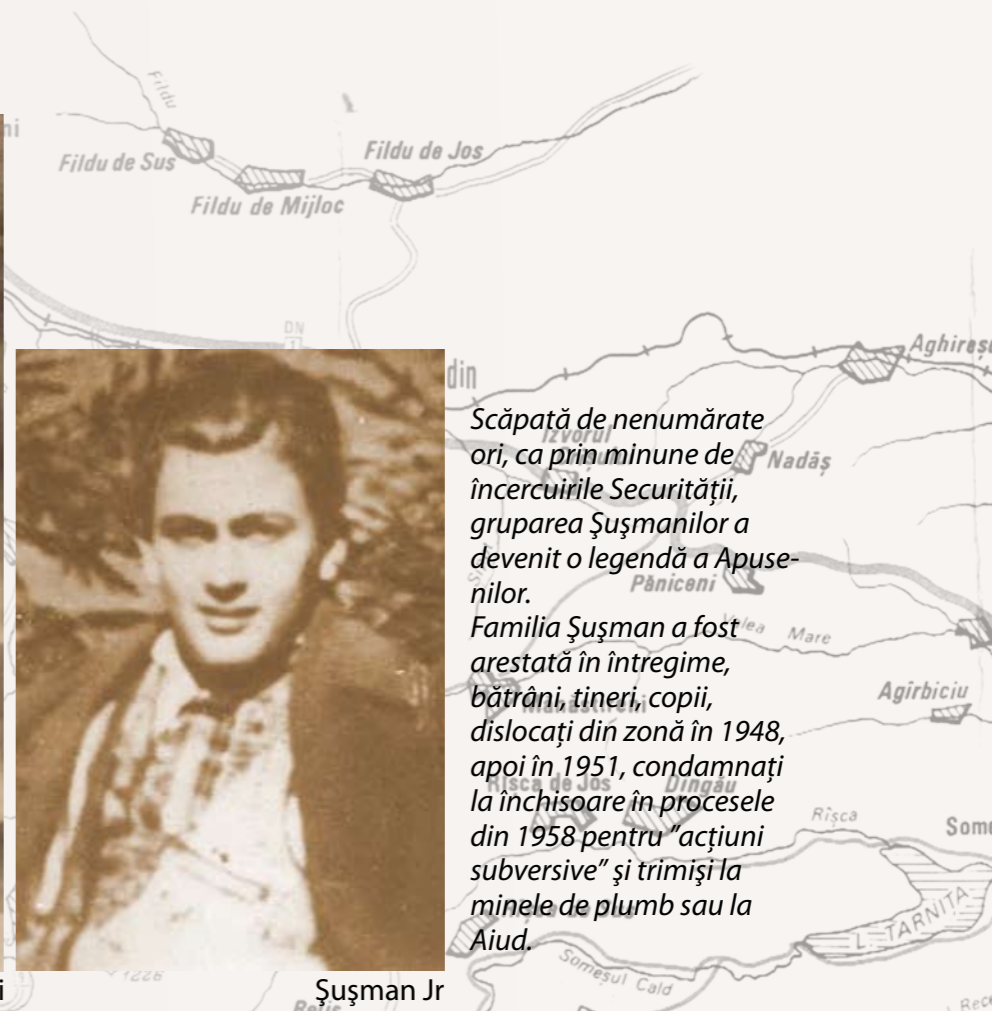
Teodor Șușman



Teodor și Ecaterina Șușman cu primii trei copii



Șușman Jr



Scăpată de nenumărate ori, ca prin minune de încercuirile Securității, gruparea Șușmanilor a devenit o legendă a Apusenilor. Familia Șușman a fost arestată în întregime, bătrâni, tineri, copii, dislocați din zonă în 1948, apoi în 1951, condamnați la închisoare în procesele din 1958 pentru "acțiuni subversive" și trimiși la minele de plumb sau la Aiud.

Grupul Șușman a fost unul dintre cele mai cunoscute „bande de bandiți” din Apuseni, vestit prin acțiunile sale și prin dârzenia cu care a supraviețuit timp de 10 ani (între 1948-1958) hărțuielilor Securității.



Grupul Șușman era format din cei cinci membri ai familiei: Gheorghe, Teodor, Traian, Leon și Avisalon, țărani din satul Răchitele, raionul Cluj, retrași în munți din cauza campaniei antilegionare a comunistilor. De fapt, singurul membru al familiei cu activitate legionară susținută era Leon Șușman, care fusese ajutor șef în poliția legionară. De religie greco-catolică - ca și întreaga familie - Leon avea studii teologice, fiind în permanență ajutat de foștii preoți greco-catolici și de legionarii aflați în libertate.

Grupul a avut și alți membri, dar, încet, toți au căzut prin trădare. În 1950, Traian Șușman a fost capturat și, deși torturat, nu a declarat nimic. Grupul, în schimb, a plecat

la Cluj și s-a "rupt" în două pentru a fi mai greu prinsă de securitate. Primul grup, sub conducerea lui Leon și Gheorghe Șușman, a activat în Răchitele, iar din 1952 în zona Posaga din Munții Apuseni, iar al doilea sub conducerea celor doi frați mai tineri, Teodor și Avisalon, care au activat în zona raioanelor Huedin și Câmpeni. Scăpată de nenumărate ori, ca prin minune de încercuirile Securității, gruparea Șușmanilor a devenit o legendă a Apusenilor.

Pentru prinderea grupului Leon Șușman, în regiunea satelor Posaga și Segarcea a fost plasată o echipă de zece "geologi", în realitate agenți conduși de maiorul Constantin Vieru, "profesorul" echipei, însărcinat cu sondarea terenului și a principalelor ele-

mente implicate în rezistență. "Geologii" au recrutat o serie de țărani din cercul de intimi ai "bandiților", cărora le-au promis libertatea sau sume mari de bani în schimbul trădării. În primăvara anului 1957, Securitatea a reușit să-l recruteze pe agentul "Maxim Ionescu" - neidentificat, unul dintre prietenii lui Leon Șușman, care raporta zilnic "profesorului". Luna iulie a fost fatală pentru grupare, agentul orchestrând capturarea ei.

"Maxim Ionescu" a raportat că în data de 19 sau 20 iulie 1957, cu ocazia onomasticii partizanului Ilie Brad, în satul Segarcea urmau să se întâlnească Leon Șușman, fratele său Gheorghe, preotul greco-catolic Simion Rosa și alți susținători ai grupării. Agentul trebuia să iasă din casa

sub un pretext oarecare și să tușască de două ori.

Într-adevăr, securitatea a înconjurat casa și a început să tragă. Partizanii au rezistat până dimineață.

Leon Șușman, grav rănit la cap și abdomen, a murit în scurt timp, Gheorghe Șușman, scăpat nevătămat, a fost arestat, preotul Simion Rosa era mort și gazda Vasile Crișan avea răni multiple. Agentul "Maxim

Ionescu" a fost doar rănit la picior, datorită ingeniozității cu care s-a acoperit cu cadavrul lui Simion Rosa pentru a se proteja de gloanțe.

Familia Șușman a fost arestată în întregime, bătrâni, tineri, copii, dislocați din zonă în 1948, apoi în 1951, condamnați la închisoare în procesele din 1958 pentru "acțiuni subversive" și trimiși la minele de plumb sau la Aiud.

REZISTENȚA din Banat

În Curbura Carpaților, mai precis în Vrancea, au activat la începuturile regimului comunist două formațiuni importante de partizani. Grupul Ion Paragină a apărut în 1948, în zona Panciu, ca urmare a inițiativei unor legionari, dar curând s-au alăturat și național-țărăniști, național-liberali sau oameni fără apartenență politică. Membrii formațiunii erau studenți, elevi, învățători, profesori, preoți, mici comercianți sau țărani.

VRANCEA se ridică la luptă

Partizanii din Vrancea au realizat manifeste și un ghid de luptă (Manualul haiducului), au adunat armament, au făcut instrucție militară și au stabilit contacte utile în eventualitatea declanșării unui conflict între sovietici și occidentali. Infiltrat de Securitate, grupul a fost distrus în octombrie 1949.

Locuitorii din Vrancea istorică, deznădăjduți la sfârșitul anilor 1940, deoarece principalele surse de existență – munții și pădurile – le fuseseră confiscate („naționalizate”), erau supuși la impozite grele și erau agresați zilnic în felul lor încă arhaic de organizare socială. Așteptau și ei – ca mai toți românii și est-europenii – să se schimbe situația, să le vină un ajutor de undeva, chiar și cu prețul izbucnirii unui nou război, altfel spus „să vină americanii”.

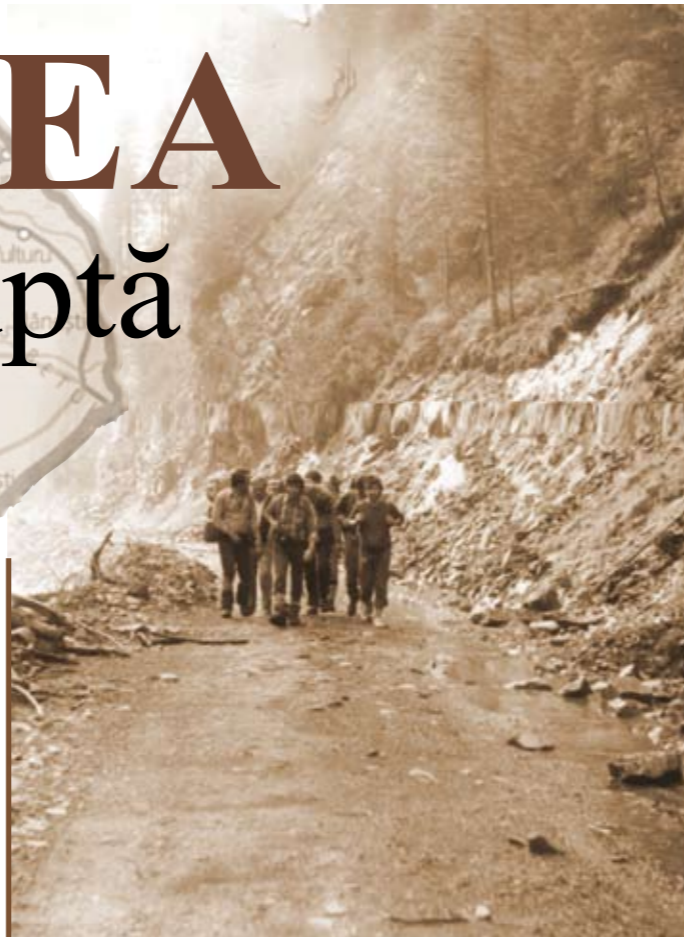
Vrâncenii erau oameni simpli, munteni cu puține legături cu lumea, dar cu un curaj vecin cu nebunia, dispuși a urma pe cineva cu un proiect cât de cât coerent de înlăturare a regimului comunist. În acest context a apărut organizația „Vlad Țepeș II”, inițiată de Victor

Lupșa, originar din județul Trei Scaune.

Organizația a avut nucleu în trei județe – Putna, Trei Scaune și Râmnicu Sărat – cuprinzând sute de persoane, mai ales țărani, dar și muncitori, funcționari, intelectuali, ofițeri deblocați și studenți.

A existat un program de trecere simultană la acțiune în cele trei județe amintite în noaptea de 23/24 iulie 1950.

Insurgenții au preluat controlul localității doar la Bârsești, ceea ce a atras intervenția rapidă și brutală a Securității în toate satele în care au fost depistate nucleu ale organizației. S-au înregistrat ciocniri cu Securitatea, mai mulți rebeli fiind uciși, sute de persoane arestate, iar familiile lor maltratate. Procesele (au existat 18 loturi cu peste 300 de inculpați) s-au soldat cu condamnări la moarte și ani grei de detenție. Victor Lupșa s-a predat după câțiva ani, fiind executat în 1956.



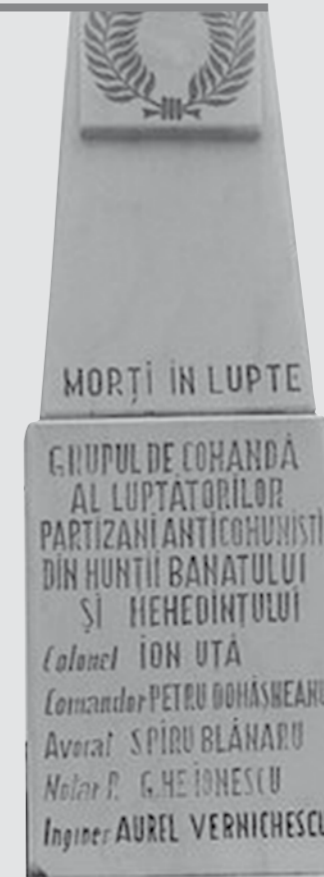
Cea mai importantă mișcare de rezistență din Munții Vrancei este „Grupul Vrancea”, condus de frații Cristea și Ion Paragină, născuți în comuna Crucea de Sus. Grupul a activat în perioada 1948 - 1953. Ion Paragină era absolvent al Facultății de Litere și Filosofie. S-a refugiat în pădurile din apropierea satului său natal, și, împreună cu fratele său, Cristea și cu Mihai Timaru, un tânăr ofițer deblocat din armată, au înființat un grup de 30 de luptători, care a luptat împotriva colectivizării. Din păcate, grupul a fost trădat de doi agenți infiltrați ai Securității, și, în octombrie 1949, Ion Paragină și Timaru au fost arestați și condamnați la muncă silnică pe viață. Din tot grupul au mai rămas doar doi partizani, Cristea Paragină și Gheorghită Bălan. Cristea Paragină a fost împușcat în primăvara anului 1950, după o nouă trădare, iar Gheorghită Bălan a fost prins în același an și executat la Jilava, în august 1952.

Grupul lui Blănaru era alcătuit din membri ai tuturor partidelor politice, nefăcându-se deosebire între țărăniști, liberali, militari sau legionari. Scopul lor comun era să lupte împotriva ocupării țării de către bolșevici.

La început, grupul lui Spiru Blănaru și Gheorghe Ionescu a avut o atitudine ofensivă, atacând direct trupele de Securitate. Însă, după fiecare atac, Securitatea organiza represalii asupra populației, așa că grupul a renunțat la tactica ofensivă și s-a menținut doar pe poziții de apărare, sperând ca puterile occidentale și Statele Unite să intervină pentru eliberarea României.

Pe 12 ianuarie 1949, doi dintre partizani, Grigore Ianosiga-Ionescu și Moise Anculia-Păsule, au fost arestați și duși la Postul de Miliție situat în incinta primăriei Teregova.

În aceeași seară, temându-se că vor fi denunțați prin tortură de cei arestați, conducătorii partizanilor, Spiru Blănaru, Gheorghe Ionescu, Anculia Petru și Nicolae Ghimboșe decid atacarea postului de miliție și eliberarea celor doi.



Atacul începe în jurul orei 22.30 (după Cicerone Ionițoiu la ora 02.00), în seara (noaptea) de 12 spre 13 ianuarie. Partizanii aruncă grenade și Spiru Blănaru deschide foc de mitralieră, iar milițienii și paznicii fug din incintă. Doi partizani, Iacob Cimpoca și Martin Copăceanu intră apoi în postul de miliție și îi eliberează pe Anculia și Ianosiga, după care partizanii se retrag. Moise Anculia hotărăște să îi însoțească, în timp ce Grigore Ianosiga pleacă singur să se ascundă în pădure.

La acest atac îndrăzneț au participat Spiru Blănaru, Gheorghe Ionescu, Petru Anculia, Iacob Cimpoca, Nicolae Ghimboase, Martin Copăceanu, Ianași Grozăvescu, Tudor Roșeț, Gheorghe Smultea, Pavel Stoichescu, Ghiță Ungureanu și Vasile Vălușescu.

O acțiune similară s-a petrecut pe data de 14 ianuarie 1949, în gara Teregova, când partizanii au dezarmat doi milițieni care îl arestaseră pe avocatul Cornel Costescu. Acesta a fost eliberat și a stat apoi ascuns până pe 5 martie, când

a fost rearestat și închis în sediul Securității Timișoara.

Ca ripostă la acțiunile temerare ale grupului condus de Gheorghe Ionescu și Spiru Blănaru, Direcția Generală a Securității Poporului a înființat la 22 ianuarie 1949, un Comandament Unic cu sediul la Caransebeș, sub comanda generalului Ion Băjenaru., cu misiunea să vâneze „bandele” de partizani care acționau în munții Banatului, fiind singurul organism abilitat să conducă „operațiunile de lichidare”.

Pe 28 ianuarie 1949, Grigore Ianosiga este arestat din nou și transportat la Caransebeș. Sub tortură, i se cere să îi denunțe pe cei care au participat la atacul asupra postului de miliție din Teregova. Pe 1 februarie 1949 au fost arestați Atanasie Berzescu, învățător din Slatina-Timiș, și agentul sanitar Gavrilă Miloș. În urma unui denunț, pe 3 februarie, este percheziționat un sălaș de lângă Plugova, unde se găsește arme și muniție, Securitatea suspectând că aparțineau grupului de partizani condus de comandorul Petre Domășneanu, fost locțiitor al lui Spiru Blănaru. În aceeași zi au fost arestate opt persoane bănuite de legături cu partizanii, printre care și Nicolae Târziu, învățător din Iablanița, care făcea parte din grupul lui Spiru Blănaru. Pe 4 februarie a fost arestat Ion Colțan din grupul notarului Gheorghe Ionescu, iar pe 7 februarie au fost arestați 51 de țărani.

Reținerile și perchezițiile în satele Banatului de munte au continuat zi și noapte, printre cei arestați fiind și celălalt partizan eliberat de la postul de miliție din Teregova, Moise Anculia.

Pornind de la informațiile obținute prin tortură sau de la informatori, Securitatea a inițiat, în noaptea de 7 spre 8 februarie 1949, o operațiune militară împotriva partizanilor anticomuniști.

Folosindu-se de informatorul Andrei Vădrariu, Securitatea a identificat sălașul partizanilor conduși de colonelul Ioan Uță. Peste 45 de militari din Batalionul 9 de Securitate, conduși de maiorul Corapciu, s-au așezat în dispozitiv de încercuire a poziției partizanilor, în jurul orei 6.45. Dinspre sălașul partizanilor s-a deschis foc de arme automate, căruia trupele de securitate i-au replicat cu tiruri și aruncări de grenade. În schimburile de focuri au fost ucși mai mulți partizani, printre care și colonelul Uță. Trei dintre partizani, Petre Pușchiță, Iancu Baderca și Dumitru Mutașcu, au reușit să fugă din încercuire.

În aceeași noapte, folosindu-se de informațiile furnizate de partizanul Ioan Băcilă, care fusese convins anterior să se predea, trupele de securitate comandate de sublocotenentul Vasile Sărățeanu au luat cu asalt sălașul lui Dumitru Bășulescu, reușind să-l aresteze pe comandorul Petre Domășneanu și pe alți doi partizani din grupul său. Ulterior, comandorul Domășneanu a fost condamnat la moarte și executat.

În cursul zilei de 8 februarie, Securi-

tatea a continuat arestările în Lugoj, Caransebeș, Teregova, Cornereva, Văliug și alte localități, tuturor celor considerați că i-au ajutat pe partizanii din grupurile Uță și Blănaru.

În 22 februarie 1949, grupul partizanilor lui Spiru Blănaru și Gheorghe Ionescu a executat pentru „colaborare cu dușmanul neamului” pe agenții comuniști Gheorghe Munteanu și Mihai Cherciu din Teregova. Băiatul lui Munteanu a fugit și a anunțat postul de Miliție din comună. În sprijinul plutonului care-i căutase pe partizani cu o zi înainte, Securitatea a mai trimis trei plutoane din Batalionul 5, întregul dispozitiv fiind pus sub comanda sublocotenentului Gheorghe Vasile Ailoaiei. Trupele Securității, folosindu-se de urmele lăsate de partizani, i-au ajuns pe aceștia în jurul orelor 16.00, pe culmea Pietrele Albe, cota 1099.

Partizanii s-au constituit în dispozitiv de luptă. Notarul Gheorghe Ionescu a preluat comanda, frații Ion și Petre Berzescu-Berda deservind în flancul stâng mitraliera sub conducerea lui Spiru Blănaru.

Unii autori consideră că Securitatea dispunea de 1000 de soldați, însă această cifră este probabil exagerată. Securitatea a început asaltul pe flancul stâng, unde militarii comuniști au fost întâmpinați cu focuri de mitralieră. Anastasie Berzescu, citându-și probabil foștii camarazi, spune că „Au căzut mulți morți de partea securității. De la partizani nici un mort.” Profesorul Mircea Rusnac, consultând arhivele M.A.I., afirmă că „autoritățile nu au recunoscut în total decât trei răniți”. Fostul lider al tineretului țărănist și memorialistul Cicerone Ionițoiu spune și el că „partizanii au rănit trei securiști: slt. Ailoaiei Gh. Vasile, caporal Nedelcu I. Ioan și fruntaș Tonta Gheorghe”.

Luptele au continuat cu intensitate toată ziua și au încetat târziu în noapte. Nereușind să disloce flancul stâng al partizanilor, Securitatea a luat cu asalt flancul drept, unde a reușit o breșă. Partizanii Petre Anculia și Gheorghe Urdăreanu au fost ucși în luptă, iar Gheorghe Smultea și Nicolae Ghimboase capturați. Profitând de adăpostul întunericului, restul partizanilor a reușit o retragere organizată. Conform lui Cicerone Ionițoiu, grupul Anculia-Urdăreanu-Smultea-Ghimboase s-ar fi sacrificat în mod intenționat, rămânând în urmă pentru a acoperi retragerea celorlalți.



Spiru Blănaru



Gheorghe Pintilie

De comun acord cu oamenii din subordine, Spiru Blănaru și Gheorghe Ionescu decid ca grupul să se împartă în formațiuni mai mici și să se retragă din zona de acțiune a plutoanelor Securității. Gheorghe Ionescu și Vasile Vălușescu pleacă spre Munții Almăjului, la sud de Bozovici (Anastasie Berzescu consemnează în mod greșit că s-ar fi retras spre Orșova), Tudor Roșeț și Pavel Stoichescu către Teregova, iar Spiru Blănaru, însoțit de Ana Horescu, Nicolae Horescu, Ion Caraiman, Ion și Petre Berzescu-Berda, Iacob Cimpoca, Petru Pușchiță, Iovan Pușchiță și Romulus Marițescu, pornesc înspre muntele Țarcu, lângă Feneș.



Gara din Teregova

Activitatea acestui Comandament, coordonată de însuși generalul Gheorghe Pintilie, este reglementată la 21 ianuarie 1949 printr-o adresă a Direcției Generale a Securității Poporului către Direcția Regională a Securității Timișoara, fiind coordonată local de colonelul Coloman Ambruș, director al D.R.S. Timișoara, maiorul Aurel Moiş, director adjunct al D.R.S. Timișoara, alături de maiorul Zoltán Kling de la Securitatea județului Severin și de maiorul politic Marcel Teodorescu. Deși Comandamentul Unic a fost operațional începând din 23 ianuarie 1949, măsurile pentru înființarea și funcționarea sa fuseseră luate cu câteva luni mai devreme.

La ordinul Comandamentului Unic, în ziua de 23 ianuarie sunt trimise

spre zona muntoasă a Banatului două batalioane de la Regimentul de securitate Brașov. Batalionul 5 va fi încartiruit la Caransebeș, iar Batalionul 9 la Orșova, adică în cele două extremități ale zonei în care acționau grupurile partizanilor anticomuniști.

În noaptea de 24 ianuarie, Compania 1 a Batalionului 9, condusă de căpitanul Rizescu, a ocupat satul Petroșnița, iar Companiile a 2-a și a 3-a au blocat satele Verendin, Luncavița și Mehadica. Securitatea deținea informații că partizanii se găseau la punctul Cracul Fetelor, aflat la trei kilometri vest de Verendin, și la punctul Răchite, la 1,5 kilometri nord-vest de Verendin. Însă operațiunea a fost un eșec, partizanii reușind să-și părăsească sălașele înainte de sosirea trupelor de securitate.

Comandamentul Unic a ordonat atunci ocuparea permanentă a satelor. Pe lângă Petroșnița, Verendin, Luncavița și Mehadica, trupele de securitate au mai ocupat Domașnea, Teregova și Poiana, iar un pluton din compania a 3-a a fost trimis la Crușovăț și Cuptoare. Raiduri ale Securității au fost întreprinse și la Iablanița, Cornea, Armeniș sau Slatina-Timiș. Practic toată zona muntoasă a Banatului se afla sub asediu. Suplimentar, regionalele Timișoara și Craiova ale Securității cooperau la organizarea „unei rețele informative în regiunea munților”, bazate pe pădurarii nou angajați odată cu reorganizarea direcțiilor silvice. De asemenea, s-au instituit posturi de filaj în comuna Bozovici și satul Șumița, pentru a descoperi căile de acces în munți ale partizanilor.

Bande

CENTRUL TRANSILVANIEI

a cunoscut activitatea mai multor formațiuni anticomuniste. „Garda Albă”/„Liga Națională Contra Comunismului”/„Organizația de rezistență a partizanilor din Munții Rodnei” (apar toate cele trei denumiri) a fost înființată de Leonida Bodiu, fost ofițer al Armatei Române, căzut prizonier la sovietici, întors în țară cu Divizia „Tudor Vladimirescu”, luat prizonier de germani, revenit în România după război. Zona de acțiune a organizației cuprindea o parte a județului Năsăud, nuclee importante existând în comunele Parva, Rebra și Rebrîșoara, formate din intelectuali de țară, țărani înstăriți, mijlocași și săraci. În legătură cu această organizație au fost și doi scriitori importanți, Teohar Mihadaș și Constant Tonegaru. Și această organizație a fost anihilată în ianuarie-februarie 1949. Câțiva membri (inclusiv liderul) au fost asasinați fără judecată, cum s-a mai întâmplat în Transilvania, dar și în alte regiuni din țară. Ceilalți arestați au fost judecați și condamnați la ani grei de reclusiune. O altă organizație din această zonă a purtat denumirea de „Partizanii Regelui Mihai – Armata Secretă”/„Partizanii Majestății Sale Regele Mihai I” sau „Garda Albă”/„Armata Albă”, fiind constituită în anul 1948, la Cluj, din inițiativa lui Alexandru (sau Vasile) Suci, Gheorghe Mureșan și Lazăr Bondor. Ea s-a extins în localitățile din jur, de la Turda până la Gherla, inclusiv în sate. Inițiatorii își propuneau să lupte împotriva regimului comunist și pentru readucerea regelui în fruntea țării. Gruparea a fost distrusă în primăvara anului 1949 ca urmare a trădării. Unii dintre anticomuniști au reușit să scape, refugiindu-se în păduri și angajându-se în lupta armată. S-a remarcat îndeosebi un grup condus de preotul greco-catolic Eusebiu Cutcan, anihilat la sfârșitul anului 1950.

Bandiți

În zona **ARADULUI**, rezistența armată s-a manifestat îndeosebi în partea estică. Gligor Cantemir și Ioan Bogdan au condus organizații extinse în partea montană a Aradului în anii 1948-1949, lichidate însă destul de repede de Securitate. Unii dintre cei care au scăpat de arestare s-au regrupat în formațiuni mai mici, care s-au dovedit deosebit de active în anii următori, fiind necesare concentrări apreciabile de forțe pentru distrugerea lor. A fost cazul grupului Zaharia Berău-Ioan Lulușa-Pavel Dobrei sau al grupului Ilie Sasu. Grupurile de rezistență din zona Aradului au pus probleme însemnate Miliției și Securității în perioada în care au existat, fiind implicate și în confruntări armate, soldate cu victime de ambele părți. În cele din urmă și ele au fost infiltrate și distruse

În **NORDUL TRANSILVANIEI** s-au constituit mai multe grupări anticomuniste. Frații Vasile și Ioan Popșă au încercat în 1949 să unifice rezistența de pe Valea Izei, inițind subgrupurile din Ieud, Rozavlea și Dragomirești, în care au fost implicate zeci de persoane, formațiuni anihilate în timpul confruntărilor din 1949-1950. Un alt grup important a fost format prin reunirea formațiunilor conduse de pădurarul Nicolae Pop zis Achim (în 1944 acesta salvase mai mulți evrei care urmau a fi deportați de maghiaro-germani în lagărul de exterminare de la Auschwitz, motiv pentru care ulterior avea să primească – împreună cu Maria Pop și Aristina Pop, viitoare Săileanu – din partea Memorialului Yad Vashem, Israel, distincția de „Drept între popoare”) și preotul greco-catolic Atanase Oniga. Acționând în Munții Țibleșului, versantul Lăpușului, acest grup s-a dovedit cel mai important din nordul Transilvaniei. Securitatea a reușit să-l anihileze complet abia în 1953. Ultimii partizani izolați din nordul Transilvaniei au fost anihilați în 1956-1958 (Gheorghe Pașca și Vasile Blidaru).

Cele mai importante formațiuni anticomuniste din **OLTENIA** au fost „organizația subversivă Carlaonț-Ciuceanu”, grupul „Arnota” și „Mișcarea Română de Rezistență”. Membrii acestora aveau fidelități politice diverse (erau țărăniști, liberali, legionari, social-democrați) ori erau apolitici, aveau profesii diferite (foști militari de carieră, inclusiv ofițeri superiori, profesori, învățători, studenți, elevi, ingineri, muncitori, țărani). Unele dintre aceste grupări au fost implicate în ciocniri cu Securitate, dar au fost anihilate cu duritate, înregistrându-se victime de o parte și de alta

CRIȘANA a fost unul din bazinele mici de rezistență, dar și aici s-au înregistrat mai multe organizații subversive și grupuri înarmate: grupul Ștefan Popescu, organizațiile „G4” și „Vlad Țepeș II”. Acestea au avut o componență politică, socială și etnică diversă, unele fiind conduse de foști membri ai unor partide (Partidul Național Țărănesc), altele fiind apolitice. Au fost alături oameni bine situați social sau de condiție modestă, tineri (majoritari) sau bătrâni, îndeosebi români, dar și maghiari, cei mai mulți bărbați, dar nelipsind femeile.

În **DOBROGEA**, rezistența armată anticomunistă s-a manifestat mai ales între macedo-români, din rândurile lor provenind liderii (Gogu Puiu, frații Nicolae și Dumitru Fudulea, Nicolae Ciolacu etc.) și cei mai mulți dintre membri. În privința apartenenței politice, cei mai importanți partizani erau legionari, nelipsind totuși țărăniștii, liberalii și chiar membrii nominali ai PCR și UTM. Din punct de vedere social, era vorba în majoritate de țărani, dar și de învățători, militari deblocați sau activi, personal de cult etc. Rezistența dobrogeană a atins un vârf în 1949-1950, în urma luptelor mai mulți partizani fiind uciși, capturați, judecați, condamnați la moarte sau la închisoare (mulți dintre aceștia au fost asasinați în așa-numitele „trenuri ale morții”). Rezistența din sud-estul României a fost lichidată complet în anii 1951-1952

În **MUNTENIA** s-au afirmat mai multe formațiuni înarmate anticomuniste. Grupul Dumitru Apostol s-a format în 1948 și era compus din legionari. El a activat în Munții Argeșului, dar a fost distrus în mai 1949, represiunea fiind excesiv de dură, înregistrându-se morți în luptă și asasinare discreționare. În zona localității Lehliu, în inima Bărăganului, a activat în anii 1950-1952 grupul maiorului Constantin Hocic. Grupurile Șerban-Drăgoi și Șerban-Voican au acționat în județul Muscel, dar și ele au fost distruse de Securitate în anii 1951-1952, respectiv în anul 195725



Ofrandă

Din luptele și-nfrângerile noastre
așternem trepte noilor destine,
o scară de mărgear peste dezastre,
să urce pașii lumii care vine.

Din fiecare rană care doare,
din orice suferință mai adâncă,
armuri am pus pe piepturi viitoare
și spade-am pus în mâini ce nu sunt încă.

Iar dac-am plâns, din lacrima măiastră
răsare mângâierea de mătase
pe care mâine alții au s-o lase
pe alte frunți ce cresc din fruntea noastră.

Și-atunci în noaptea zgurei și a zloatei
închidem luptă, lacrimă și rană,
din dăruirea noastră subterană
ne-om face pâine pentru foamea gloatei.

(Radu Gyr)

Ne vom întoarce într-o zi

Ne vom întoarce într-o zi,
ne vom întoarce neapărat.
Vor fi apusuri aurii,
cum au mai fost când am
plecat.

Ne vom întoarce neapărat,
cum apele se-ntorc din
nori,
sau cum se-ntoarce,
tremurat,
pierdutul cântec, pe viori.

Ne vom întoarce într-o zi...
Și cei de azi cu pașii grei
nu ne-or vedea, nu ne-or
simți,
cum vom intra încet în ei.

Ne vom întoarce ca un
fum,
ușori, ținându-ne de mâni,
toți cei de ieri în cei de-
acum,
cum trec fântânile-n
fântâni.

Cei vechi ne-om strecura,
tiptil,
în toate dragostele noi
și-n cântecul pe care și-l
vor spune alții, după noi.

În zâmbetul ce va miji,
și-n orice geamăt viitor,
tot noi vom sta, tot noi
vom fi,
ca o sămânță-n taina lor.

Noi cei pierduți, re-ntorși
din zări,
cu vechiul nostru duh
fecund,
ne-napoiem și-n disperări
și-n răni ce-n piepturi se
ascund.

Și-n lacrimi ori în
mângâieri
Tot noi vom curge
zi de zi,
în tot ce mâine, ca și ieri,
Va sângera sau va iubi...

(Radu Gyr)

(Radu Gyr)

Noi nu am avut tinerețe

Noi nu am avut tinerețe
să spumege viața în cupe!
Priveam cum din crengi pădurețe
un fruct de otravă se rupe.

Nici lauri, nici mirt și nici roze,
n-au vrut pentru noi să-nflorească.
Tot cerul de sus, de moloz e,
lucefărul tânăr, de iască.

Noi nu am avut heidelberguri
cu blonde iubiri diafane.
Pe clare și verzi iceberguri
noi nu am plutit pe oceane.

Cu lavalier boeme
noi n-am stat sub harfele lunii.
Pe noi nu ne-au nins crizanteme,
nici vișinii nopții, nici prunii.

La balul luminii-n caretă,
noi n-am stat pe celeste terase.
Scriam doar pe inimi cu cretă:
un spin, încă trei, încă șase.

Noi n-am cules aur din soare
ci-n roșii amurguri zbatute,
am strâns stropi de sânge-n
urcioare
prelins de pe cruci nevăzute.

Cântam, era plânsset poemul!
Zâmbeam, curgeau lacrimi pe fețe.
Râdeam și-n surâs sta blestemul,
noi nu am avut tinerețe.

Mereu șchiopătând prin dezastre,
mereu cu osânda pe frunte,
credeam că tot spini sunt și-n astre,
în lună, tot temnițe crunte.

Ce vânt secetos și fierbinte
ne-a smuls orice aripi răzlețe?
Căzuți în genunchi pe morminte,
noi nu am avut tinerețe.

Și-adună azi zdrențele anii
și visul ciubotele sparte
și-n pod auzim chițoranii
cum petece rod mai departe...

Bătrâni, cu obrazul de ceață,
cu pași năclăiți de tristețe,
prin moarte-am trecut nu prin viață,
noi nu am avut tinerețe...